

zimske mesce, t. j. da so mesca grudna in svečana, ker je v goratih krajih dostikrat otrokom ta čas nemogoče, da bi v šolo hodili. ⁵⁾

Kar se pa jezika tiče, je pa brez pogoja gotovo, da bi se kmetom vstrezalo, ako bi se v vsaki šoli na deželi nemško učilo, kakor c. k. vlada zahteva. ⁶⁾ H.

Pervi splošni zbor avstrijskih učiteljev na Dunaji.

Sedaj je na svetu vse živo; snujejo in vstanovljajo se mnogoverstni zbori, shodi in skupščine; od naj mogočnejših vladarjev do naj nižjih stanov vse zboruje, ter zamenjuje svoje svete in misli. Zakaj bi si tedaj tudi ljudski učitelji enkrat ne napravili splošnega zbora, v katerim bi očitno razodevali svoje misli in se posvetovali, kako bi se šolstvo in z njim tudi učiteljstvo moglo bolje povzdigovati do svojega pravega stanja?

Že pred dvema leti je nekdo pri Pestalocijevi slovesnosti na Dunaji sprožil misel, da naj bi se poleg »Juristentag-a«, »Architektentag-a«, »Naturforschertag-a« i. t. d. sklical na Dunaj tudi splošni zbor avstrijskih učiteljev. Mnogo se je o tem uganovalo in uganovalo, in se le letos je dunajsko društvo ljudskih učiteljev (»Volksschule«) v seji 7. marca t. l. to reč konečno dognalo, ter je po dovoljenji slavnega c. k. mini-

⁵⁾ Po zimi ne morejo otroci v šolo hoditi, spomladi in poletu pa nočejo, ni ga tedaj vgodnega časa za šolo. (??) Mi pa mislimo, da vsaki šolski prednik je odgovoren za svojo šolo in umé šolski čas tako vrvnati, da otroci morejo v šolo hoditi; tedaj tudi po Gorenskem včasih o velikem delu šola preneha za kakih 14 dni, ker takrat tako otroci ne pridejo v šolo. Kar se tega tiče, je dalje naša misel, da bi bile šolske počitnice za gorensko stran kmetom naj bolj vgodne mesca julija in avgusta, ker ta čas imajo gorenski poljedelci naj več dela, in vse, kar se giblje, pomaga pri delu domá ali na polji. Vreda.

⁶⁾ Kjer sta po dva učitelja na eni šoli in kjer ni število učencev ogromno in kjer otroci redno in pridno v šolo hodijo, je mogoče tudi večje učence podučevati v nemščini, če je treba; kjer pa tega trojnega ni, je nemogoče, in vsaka taka poskušnja je velika potrata zlatega časa; otroci se ne nauče ne nemškega, ne slovenskega. Ali se mar to pravi nemško znati, če post., otrok zná povedati, da se hiša pravi »Haus«, miš pa »Maus«? Ali se bodo mar kmetu telički bolje redili, ali mu bo pšenica bolj bogato plenjala, če bo znal »Redetheile« in po nemški šteti? — Potreba nemškega jezika za človeka, ki ostane na svoji zemlji, in večina ljudi tam umerje, kjer je njih zibelka tekla, je v naši čisto slovenski deželi umetna, in bo skoraj do čistega odpadla, kedar bo pisana beseda resnica postala. — Pametno pa bi bilo, da bi v takih krajih, kakor smo od začetka omenili, zraven čisto slovenske šole, ktera bi bila za vse obligatna, tudi bila prostovoljna nemška šola. Vpraša se pa: V koliko krajih je pa to mogoče? Ljudska šola je prav za prosti stan, in mora bolj segati v nižavo in širjavo kakor na visokost. Ne vemo tedaj, zakaj bi bil nemški jezik kmetu tako potreben, da bi brez njega ne mogel, n. p. žita prodajati pa železa kupovati i. t. d. Vsaki vé, da je človeku dobro, če zna ne samo nemški, temuč tudi drugih živih jezikov, toda ljudska nižja šola se z tujnimi jeziki brez škode za pravo omiko pečati ne more. »Vsaki je sam sebi naj bližnji«. Vreda.

sterstva 10. jun. t. l. s št. 9261 razpisala prvi splošni zbor avstrijskih učiteljev, in je v ta namen povabila na Dunaj za 5., 6. in 7. dan t. m. vse ljudske učitelje avstrijskega cesarstva. Kdo bi bil mislil, da bo to povabilo tako močno rinilo po vseh šolah bližnjih in tudi celó naj daljnih krajev! Ta glas je šel enako bučnemu zvonjenju iz Štefanovega vélikega zvonika, in je čudovito odmeval v vseh šolskih okrajih vélike Avstrije. Iz vseh krajev — od bližnjih in naj daljnih — so vkup vréli ljudski učitelji, in zbralo se jih k zborovanju ogromno število, blizo 2000, kolikor se jih nihče ni nadjal — res prav čudna moč in prikazen v učiteljskem stanu! Ta učiteljski zbor bi bil gotovo eden naj izverstnejših in sijajniših vseh enakih dosedanjih zborov na Dunaji, ako bi se pri tem zborovanju ne bile prestopile nekatere meje prave prostosti, čez ktere so pa zahajali le nekteri (naj več dunajski) govorniki.

V sredo t. j. 4. t. m. je bil predzbor v dvorani akademičnega gimnazija. Prednik učiteljske družbe »Volksschule«, g. Fr. Bobies, začne zbor ob 6. zvečer. Govoril je prav čvrsto in pozdravljal svoje tovarše učitelje, katerih se jih toliko veliko število zbralo v glavnem mestu avstrijskega cesarstva. Potem je bila volitev pervosednika za véliki učiteljski zbor, za 5., 6. in 7. t. m., za katerega je bil po nekterih prav živih razgovorih g. Fr. Bobies enoglasno izvoljen.

V četrtek, t. j. 5. t. m., je bil véliki zbor zjutraj ob 9. — 1. ure v e. k. véliki dvorani na cesarjevem dvoru (k. k. Redoutensal, Josefsplatz). V tej véliki dvorani se je zbralo blizo 2000 učiteljev raznih národov in ver. Tudi mnogo poslušavcev — naj več šolskih in učiteljskih prijateljev obojnega spola — je radovedno čakalo, da bi se začelo zborovanje. — Starašina, g. vodja Köhler, stopi na oder, pozdravlja zbor, in mu kaže prejšnji dan izvoljenega predsednika, g. Fr. Bobies-a, kateri se zahvaljuje za to čast in obeta po svoji moči vse storiti, kar bi bilo na prid in korist temu učiteljskemu zboru. Za podpredsednika sta bila izvoljena g. g. dr. Friderik Kórner iz Pešte in Jan. Herrmann, učitelj v realki in državni poslanec iz Warnsdorfa ne Českem. Za perovodje so bili izvoljeni g. g. Mih. Binsdorfer, Juri Ernst, Karl Esselt, Fr. Gallistl, Fr. Heidrich, Ign. Lutzmaier, Karl Steiner in Adalb. Winter (naj več dunajski učitelji).

Potem se oglašil dunajski župan, dr. Zelinka, in pozdravlja zbor v imenu dunajskega mesta, ter pravi, da vidi v tem zboru vzajemno skupščino vseh avstrijskih ljudstev, kar naj bi učitelji v mladinskih sercih lepo gojili; potem zagotavlja, da bode vsaki, koderkoli je prišel, gotovo prijazno sprejet na Dunaji.

Predsednik odpre razpravo o vprašanju: ali je ljudska šola na Avstrijskem to, kar bi imela biti, in če ni, kako bi se dala primerno pre narediti?

Naj pred govori o tem g. Gallistl iz Dunaja. On pravi, da ljudska šola ni to, kar bi imela biti, ker ni vravnovana po duhu časa, in tedaj ne napreduje, temuč gre rakovo pot, ter našteva mnogo (med temi tudi nekaj celó prenapetih in hudo neslanih) vzrokov, zakaj ni ljudska šola to, kar bi imela biti i. t. d.

G. dr. Albr. Lederer, šolski vodja iz Pešte, dokazuje, da so pred vsemi drugimi učitelji, kateri naj bi odkrivali progreske o osnovi ljudske šole;

oni so zdravniki, kateri poznajo rane, in naj jih tedaj tudi celijo. Cesarica Marija Terezija je ustanovila sedanjo ljudsko šolo. V tistem času je znabiti šola storila to, kar se je od nje tirjalo; a sedaj ni tako. Sedanje življenje tirja več, kakor nekdanje. To, kar tirja sedanje življenje, je naloga sedanje šole. Ako bo ljudska šola res šola za ljudstvo, jo bode tudi ljudstvo čislalo.

G. Leidesdorf, dunajski učitelj, nasvetuje, da naj bi se brez daljne razprave izreklo, da sedanja ljudska šola na Avstrijskem ni to, kar bi imela biti, kar že kaže učiteljska skupščina. Izreče se tako.

G. Binsdorfer iz Dunaja kaže, kako slaba šola tudi zavira splošno materijelno razvitje. Šola mora biti prosta. Da so učitelji premalo izobraženi, niso sami krivi, temuč nauk, v katerem se podučujejo. Govornik potem nasvetuje: a) sklene naj se, da naj se na ustavnih poti osnuje šolska postava, b) ogledniki ljudskih šol naj bodo ljudski učitelji, c) učiteljski stan mora imeti zavetje, in naj se tudi o materijelnem oziru primerno prestroji, d) učitelji naj se vdeležujejo pri šolski postavitvi, e) otroci naj hodijo v šolo od 6. do 14. leta, f) učitelji naj se izobražujejo po zboljšanih učiteljskih učeliščih, za kar naj se jim dajejo zavodi (stipendije).

G. Dassenbacher iz Hollabrunn-a pravi, da naj bo ljudska šola srenjski zavod. Tudi tirja, da naj se učitelj z nobeno drugo službo ne pečá, kakor s svojo. Da bi otroci do 14. leta v šolo hodili, se mu ne zdi primerno.

G. Soukup iz Dunaja hoče, da bi si šola prosto zbirala in rabila šolske knjige.

G. prof. Kummer iz Dunaja kaže sedanje razmere med ljudskimi in srednjimi šolami, ter pravi, da naj bi imeli ljudski učitelji v šoli ravno tako moč, kakor učitelji srednjih šol.

Potem predsednik za eno četert ure sejo prejenja, in ko jô zopet začnê, stopi na oder deželni poglavar spodnje Avstrije, grof Korinski, in nagovori zbor tako le: »Spoštovani gospodje! v imenu vlade vas tû pozdravljam in vam rečem: Dobro došli! Zagotavljam vas, da bo vlada prav pazljivo spremljevala razprave tega učiteljskega zbora in da bo tudi podpirala njegovo splošno prizadetje«.

Te besede so bile sprejete z navdušenimi slavaklici.

G. Leidesdorf nasvetuje, da bi se šola ločila od cerkve, in tudi se celô pravi, da naj bi se iz šole odpravila vsa vnanja oblika različnih ver (Formenzwang der verschiedenen Confessionen). Keršanski nauk ne sme brata zoper brata hujskati, temuč peljati mora do prostosti in do bratovske ljubezni. Šola naj izreja človeka, da bo človek, in človeka za človeka, in naj izobražuje človeka za njegov poklic. *) — Prosto naj se šola razvija

*) „Kakoršen je mož, taka je govorica“, pravi naš pregovor; tako je tudi tukaj: ta dunajski mož modruje tako, kakor sam po svojih okoliščinah razumê; mi po svojih okolnostih razumemo drugače. Prav pa je govoril, ko je djal: „Izobražuj človeka za njegov poklic!“ — Pravi odgojnik dobro vé, kaj je človekov pravi poklic.

kot národna šola vsakega posamegá ljudstva; namesto šolskega denarja naj se ustanovi šolski dávek. Napravijo naj se odgojilna in podučilna društva.

G. vodja Ochs iz Ogerskega pravi, da naj ljudska šola ima verski nauk; zraven pa naj imajo tudi neduhovni pravico do ljudske šole.

G. vodja Götzel iz Dunaja kaže, da je pglavitna naloga ljudske šole, da se mladina izreja v verski poterpnosti, in nasvetuje, da naj bi se sestavil odbor iz treh udov različnih ver, ki naj bi se posvetoval o razmerah pri enakih namešanih šolah.

G. vodja A. Dziopinski iz Zajbuša v Galiciji hoče, da naj bi se že enkrat vravnovalo vprašanje o jeziku v deželah, kjer je več kakor en ljudski jezik. (Tako smo v postranskem zboru zahtevali tudi Slovenci.)

G. vodja Köhler iz Dunaja terdi, da navadno ljudstvo še ne razumé prav, kaj je prava naloga ljudske šole. Ljudska šola naj izreja krepke značaje, kar pa se more izvrševati le po pravi omiki.

G. nadučitelj Tob. Braun iz Stare Bude, pravi, da se raduje, ko vidi lepo seme, ki ga ta véliki učiteljski zbor tako bogato seje; veseli ga, ko je po 40 letnem hrepenjenji doživel ta dan; vendar ena reč ni resnična: ljudska šola ni tako slaba, kakor se sploh graja. Veliko so krivi tudi starši, da šola ni taka, kakor bi mogla biti. Tudi to ni pravo, kar je neki predgovornik (Leidesdorf) govoril o verskih zadevah.

G. vrednik Spitzer iz Dunaja tudi terdi, da naše ljudske šole niso tako slabe, kakor se hoče tù dokazovati; one so precej boljše, kakor toliko hvaljene pruske. Kdor ne verjame, naj gre tje, in naj se sam prepriča.

G. Deinhardt iz Dunaja govori o samostalnosti ljudske šole, navetuje prostost v podučevanji in o rabi šolskih knjig.

G. Aleks. Pape iz Bilice tudi govori o samostalnosti ljudske šole.

G. vodja Singer iz Prage tirja učiteljem boljšo plačo.

Konec prve seje ob 1 uri opoldne.

(Dolje prih.)

Dopisi in novice.

Iz pod Ljubelja 10. kimovca. V naši kranjski dekaniji so bila očitna šolska spraševanja po naslednjem redu; 26. vel. serp. v Cerkljah in v Zalogu; 27. v Smeledniku; 28. v Št. Jurji in v Predvoru; 29. v Predosljah; 2. kimovca v Podbrezjah; 3. v Križah in v Naklem in 4. v Šmartnem poleg Kranja.

Ker sem ravno čas imel, sem bil tudi jaz pri treh tukaj omejenih šolskih skušnjah, da bi se prepričal nekoliko o napredku šolske mladine na kmetih; in res! v obče smem reči, da ljudske šole na deželi napredujejo čedalje bolj in bolj.

V Podbrezjah bilo je 20 dečkov in 36 deklic vpisanih, skupaj tedaj 56 otrok. Naj bolje so se otroci v tej šoli obnesli v kerščanskem nauku, katerega učé č. g. fajmošter in pa v številkanji. Tudi sadjerejo so se otroci v tej šoli učili. — V Križah je bilo